

REPUBLIKA E KOSOVËS - РЕПУБЛИКА КОСОВО - REPUBLIC OF KOSOVO
GJYKATA KUSHTETUESE
УСТАВНИ СУД
CONSTITUTIONAL COURT

Prishtinë, më 28 dhjetor 2018
Nr. ref.:AGJ 1311/18

AKTGJYKIM

në

rastin nr. KI47/17

Parashtrues

Selvete Aliji

**Kërkesë për vlerësimin e kushtetutshmërisë së Aktvendimit të Gjykatës së
Apelit të Kosovës, AC. nr. 2812/2016, të 9 dhjetorit 2016**

GJYKATA KUSHTETUESE E REPUBLIKËS SË KOSOVËS

e përbërë nga:

Arta Rama-Hajrizi, kryetare
Bajram Ljatifi, zëvendëskryetar
Bekim Sejdiu, gjyqtar
Selvete Gërxhaliu-Krasniqi, gjyqtare
Gresa Caka-Nimani, gjyqtare
Safet Hoxha, gjyqtar
Radomir Laban, gjyqtar
Remzije Istrefi-Peci, gjyqtare dhe
Nexhmi Rexhepi, gjyqtar

Parashtruesi i kërkesës

1. Parashtruese e kërkesës është Selvete Aliji nga Gjilani (në tekstin e mëtejme: parashtruesja e kërkesës), të cilën e përfaqëson Elmi Qerimi, avokat nga Gjilani.

Vendimi i kontestuar

2. Parashtruesja e kërkesës e konteston kushtetutshmërinë e Aktvendimit të Gjykatës së Apelit të Kosovës, AC. nr. 2812/2016, të 9 dhjetorit 2016, të cilin e ka pranuar më 13 janar 2017 dhe me të cilin i ishte refuzuar kërkesa për përsëritjen e procedurës ndaj Aktvendimit CN. nr. 49/2016, të nxjerrë nga gjyqtari individual në Gjykatën e Apelit.

Objekti i çështjes

3. Objekt i çështjes është vlerësimi i kushtetutshmërisë së aktvendimit të kontestuar, me të cilin parashtruesja e kërkesës pretendon se i janë shkelur të drejtat e garantuara me Kushtetutën e Republikës së Kosovës (në tekstin e mëtejme: Kushtetuta), përkatësisht nenet 22 [Zbatimi i Drejtpërdrejtë i Marrëveshjeve dhe Instrumenteve Ndërkombëtare] dhe 31 [E drejta për Gjykim të Drejtë dhe të Paanshëm], në lidhje me nenin 6 [E drejta për një proces të rregullt], të Konventës Evropiane për të Drejtat e Njeriut [KEDNJ].

Baza juridike

4. Kërkesa bazohet në nenin 113, paragrafët 1 dhe 7 të Kushtetutës, në nenin 47 të Ligjit për Gjykatën Kushtetuese të Republikës së Kosovës, nr. 03/L-121 (në tekstin e mëtejme: Ligji), dhe rregullin 32 të Rregullores së punës së Gjykatës Kushtetuese të Republikës së Kosovës (në tekstin e mëtejme: Rregullorja e punës).
5. Më 31 maj 2018, Gjykata Kushtetuese miratoi në seancën administrative plotësim-ndryshimin e Rregullores së punës, e cila u publikua në Gazetën Zyrtare të Republikës së Kosovës më 21 qershor 2018 dhe hyri në fuqi 15 (pesëmbëdhjetë) ditë pas publikimit të saj. Rrjedhimisht, gjatë shqyrtimit të kërkesës, Gjykata i referohet dispozitave juridike të rregullores së re në fuqi.

Procedura në Gjykatën Kushtetuese

6. Më 14 prill 2017, parashtruesja e kërkesës, nëpërmjet postës, e dërgoi kërkesën në Gjykatën Kushtetuese (në tekstin e mëtejme: Gjykata).
7. Më 19 prill 2017, Kryetarja e Gjykatës e caktoi gjyqtarin Bekim Sejdiu gjyqtar raportues dhe Kolegjin shqyrtues, të përbërë nga gjyqtarët: Altay Suroy (kryesues), Snezhana Botusharova dhe Ivan Čukalović (anëtar).
8. Më 16 qershor 2018, u përfundoi mandati gjyqtarëve: Snezhana Botusharova dhe Almiro Rodrigues. Më 26 qershor 2018, u përfundoi mandati gjyqtarëve: Altay Suroy dhe Ivan Čukalović.
9. Më 9 gusht 2018, Presidenti i Republikës së Kosovës emëroi gjyqtarët e rinj: Bajram Ljatifi, Radomir Laban, Safet Hoxha, Remzije Istrefi-Peci dhe Nexhmi Rexhepi.

10. Më 21 shtator 2018, Kryetarja e Gjykatës nxori vendimin për zëvendësimin e Kolegjit shqyrtues dhe në kolegji u caktuan gjyqtarët: Arta Rama-Hajrizi (kryesuese) dhe Selvete Gërzhaliu-Krasniqi e Gresa Caka-Nimani (anëtare).
11. Më 19 maj 2017, Gjykata njoftoi parashtruesen për regjistrimin e kërkesës dhe një kopje të kërkesës ia dërgoi Gjykatës së Apelit.
12. Më 29 nëntor 2017, Gjykata kërkoi nga Gjykata Themelore në Prishtinë (në tekstin e mëtejshëm: Gjykata Themelore) dosjen e plotë të lëndës, që lidhet me kërkesën e parashtrueses. Kjo kërkesë u përsërit edhe dy herë të tjera.
13. Më 17 janar 2018, Gjykata pranoi dosjen e kërkuar.
14. Më 11 tetor 2018, Kolegji shqyrtues shqyrtoi raportin e gjyqtarit raportues dhe i rekomandoi Gjykatës pranueshmërinë e kërkesës.
15. Më 11 tetor, Gjykata vendosi që të njoftojë për kërkesën palët e treta në procedurë, të cilat mund të kenë interes të drejtpërdrejtë në lidhje me gjykimin e çështjes së referuar me kërkesë kushtetuese.
16. Më 15 tetor 2018, Gjykata njoftoi lidhur me kërkesën personin S. H., i cili si ish-bashkëshort, në procedurë pranë gjykatave të rregullta ishte palë kundërshtar e parashtrueses së kërkesës. Personit S. H., iu dërgua një kopje e kërkesës dhe njëkohësisht ai u njoftua që komentet eventuale lidhur me kërkesën mund t'ia paraqiste Gjykatës në afatin prej 7 (shtatë) ditësh nga dita e marrjes së njoftimit.
17. Më 15 tetor 2018, Gjykata njoftoi për kërkesën dhe i dërgoi një kopje të saj avokatit të S. H., i cili në procedurat para gjykatave të rregullta kishte përfaqësuar atë. Gjykata njoftoi avokatin në fjalë se komentet eventuale mund t'ia paraqiste në Gjykatë në afat prej 7 (shtatë) ditësh.
18. Në afatin e caktuar prej 7 (shtatë) ditësh, Gjykatës nuk iu paraqit asnjë koment, as nga S. H., e as nga avokati i tij që e kishte përfaqësuar në procedurë pranë gjykatave të rregullta, lidhur me kërkesën e parashtrueses.
19. Më 19 tetor 2018, njoftimi dhe kopja e kërkesës u kthyen nga posta në Gjykatë, me sqarimin se S. H. nuk gjendej në adresën e shënuar.
20. Më 21 nëntor 2018, Gjykata vendosi njëzëri që ta shpallë kërkesën të pranueshme dhe të konstatojë se ka pasur shkelje të nenit 31 të Kushtetutës [E drejta për Gjykim të Drejtë dhe të Paanshëm], në lidhje me nenin 6 [E drejta për një proces të rregullt], të KEDNJ-së.

Përmbledhja e fakteve të rastit

21. Më 22 tetor 2014, S. H. (ish-bashkëshorti i parashtrueses) nëpërmjet përfaqësuesit të tij paraqiti padi në Gjykatën Themelore për zgjidhjen e martesës, me arsyetimin se

“raportet martesore të ndërgjyqësve janë keqësuar dhe çrregulluar në mënyrë të paktshme”.

22. Më 6 nëntor 2014, përfaqësuesi i paditësit në Gjykatën Themelore paraqiti propozimin për caktimin e avokatit, si përfaqësues të përkohshëm ligjor për palën e paditur – përkatësisht parashtruesen e kërkesës – për shkak se, sipas tij, nuk dihej vendbanimi e as adresa e saj.
23. Propozimi përmbante emrin konkret të avokatit, H. J., i cili propozohej të caktohej nga gjykata si përfaqësues i përkohshëm ligjor i palës së paditur (parashtrueses së kërkesës).
24. Më 26 mars 2015, Gjykata Themelore me Aktvendimin C. nr. 2869/2014, caktoi pikërisht avokatin H. J., si përfaqësues të përkohshëm ligjor për parashtruesen e kërkesës.
25. Më 14 prill 2015, ky aktvendim ishte publikuar në gazetën ditore “Epoka e Re”.
26. Më 15 tetor 2015, Gjykata Themelore caktoi seancën e tentimit të pajtimit në të cilën morën pjesë paditësi, avokati i tij dhe përfaqësuesi i përkohshëm i parashtrueses.
27. Nga procesverbali i seancës shihet se kryetari i trupit gjykues ka konstatuar se seanca e tentim pajtimit nuk do të mbahej *“pasi që mungon e paditura por kanë angazhuar përfaqësuesin e saj”*. Megjithatë, nga po i njëjti procesverbal Gjykata konstaton se palët e pranishme në atë seancë janë deklaruar për padinë dhe kanë shprehur qëndrimet e tyre lidhur me bazueshmërinë e padisë së paraqitur.
28. Më 15 tetor 2015, në po të njëjtën ditë, Gjykata Themelore mbajti seancën gjyqësore në prani të paditësit dhe të përfaqësuesve të palëve ndërgjyqëse dhe nxori Aktgjykimin C. nr. 2860/2014, me të cilin zgjidhi martesën në mes të parashtrueses dhe ish-bashkëshortit të saj.
29. Më 6 janar 2016, aktgjykimi u bë i plotfuqishëm sepse ndaj tij nuk u ushtrua ankesë nga asnjëra palë në procedurë.
30. Më 11 mars 2016, sipas pohimeve të parashtrueses, ajo ka shkuar në Zyrën e Gjendjes Civile për të nxjerrë një ekstrakt dhe nga ekstrakti i marrë ka mësuar se gjendja e saj martesore ka ndryshuar dhe se *“në regjistrin qendror të gjendjes civile evidentohet si e shkurorëzuar”*.
31. Më 18 mars 2016, parashtruesja ka shkuar në zyrën e Regjistratit Qendror të Gjendjes Civile në Prishtinë dhe aty ka marrë kopjen e Aktgjykimit C. nr. 280/2014, të 16 tetorit 2015, nga i cili konstatohet se martesa e saj me ish-bashkëshortin ishte zgjidhur me aktgjykim nga Gjykata Themelore në Prishtinë.
32. Më 21 mars 2016, parashtruesja e kërkesës nëpërmjet përfaqësuesit ligjor, tani të zgjedhur nga ana e saj, parashtroi në Gjykatën Themelore për Gjykatën e Apelit, propozim për përsëritjen e procedurës së përfunduar me aktgjykim të plotfuqishëm në Gjykatën Themelore në Prishtinë.

33. Në kërkesë parashtruesja kishte theksuar se asaj nuk i është mundësuar pjesëmarrja në seancën e shqyrtimit kryesor të çështjes, pasi që nuk është njoftuar asnjëherë për fillimin e procedurës gjyqësore në të cilën do të ishte palë e paditur edhe pse *“paditësi dhe përfaqësuesi i tij e kanë ditur se ku gjendet e paditura”*, ndërsa edhe pse kanë qenë në dijeni të këtyre fakteve ato nuk i kanë prezantuar.
34. Më 26 prill 2016, pala kundërshtare në proces paraqiti përgjigje kundër kërkesës së parashtruar për përsëritjen e procedurës, duke kundërshtuar argumentet e parashtrueses se paditësi ka ditur vendbanimin e saj dhe duke potencuar se, mu për këtë arsye, ka kërkuar që asaj t'i caktohet një përfaqësues i përkohshëm ligjor.
35. Më 13 qershor 2016, Gjykata e Apelit me Aktvendimin CN. nr. 49/2016, të nxjerrë nga gjyqtari individual, hodhi poshtë si të palejuar kërkesën e parashtrueses për përsëritje të procedurës. Në arsyetimin e këtij aktvendimi theksohet se neni 88 i Ligjit për Familjen ka paraparë se *“nëse martesa është zgjidhur ose është anuluar me aktgjykimin e formës se prerë, vendimi për shkurorëzimin, përkatësisht për anulimin e martesës, nuk mund të goditet me mjete të jashtëzakonshme juridike, që do të thotë se në rastin konkret aktgjykimi është bërë i plotfuqishëm me datë 06.01.2016”*.
36. Gjykata e Apelit, përtej aspektit procedural mbi bazën e të cilit e ka hedhur poshtë kërkesën për përsëritje të procedurës, nuk ka dhënë asnjë shpjegim apo arsyetim tjetër lidhur me procesin e zhvilluar në Gjykatën Themelore.
37. Më 8 korrik 2016, parashtruesja e kërkesës, bazuar në udhëzimin juridik të dhënë në Aktvendimin CN. nr. 49/2016, paraqiti ankesë në Gjykatën e Apelit, duke pretenduar ekzistimin e shkeljes thelbësore të rregullave të procedurës kontestimore, vërtetimit të gabuar dhe jo të plotë të gjendjes faktike dhe zbatimit të gabuar të së drejtës materiale.
38. Në ankesën e saj, parashtruesja e kërkesës pretendoi ekzistimin e shkeljeve kushtetuese të së drejtës së saj për gjykim të drejtë dhe të paanshëm, veçanërisht shkeljen e parimit të barazisë së armëve, duke përsëritur argumentin se asaj nuk i ishte mundësuar pjesëmarrja në gjykim.
39. Më 9 dhjetor 2016, Gjykata e Apelit me Aktvendimin Ac. nr. 2812/2016, refuzoi si të pathemeltë ankesën e parashtrueses, ndërsa e vërtetoi Aktvendimin CN. nr. 49/2016 të po kësaj gjykate, të nxjerrë në shkallë të parë.
40. Gjykata e Apelit në aktvendimin e saj, në mes tjerash, arsyetoi se *“[...] gjyqtari individual i kësaj gjykate me rastin e vendosjes sipas aktvendimit të ankimuar, drejtë ju ka referuar dhe ka aplikuar dispozitën ligjore të nenit 88 të LFK-së, kur ka gjetur se propozimi për lejimin e përsëritjes së procedurës së përfunduar me aktgjykimin e plotfuqishëm të Gjykatës Themelore në Prishtinë, C-nr. 2860/2014 i datës 15.10.2015, është i palejuar dhe si i tillë duhet hedhur poshtë, qëndrim ky të cilin si të drejtë dhe të ligjshëm e përkrah edhe kolegji i kësaj gjykate”*.

41. Gjykata e Apelit më tej ka arsyetuar se ajo *“pati parasysh të gjitha pretendimet ankimore të të autorizuarit të paditurës, që i referohen shkeljeve të dispozitave të procedurës kontestimore, vërtetimit të gabuar dhe jo të plotë të gjendjes faktike dhe zbatimit të gabuar të së drejtës materiale, për të cilat kolegji i kësaj gjykate nuk e ka parë të arsyeshme që t’i elaboroj secilën veç e veç ...”*.

Pretendimet e parashtruesit të kërkesës

42. Parashtruesja e kërkesës, në thelb, pretendon se procedura gjyqësore e zhvilluar në Gjykatën Themelore dhe në mungesë të saj, pa e njoftuar fare, por edhe procedurat e zhvilluara mbi bazën e ankimit të saj në Gjykatën e Apelit, kanë rezultuar me shkeljen e nenit 31 të Kushtetutës dhe nenit 6 të KEDNJ-së, përkatësisht asaj i është cenuar e drejta për një shqyrtim publik dhe të paanshëm, si dhe parimi i barazisë së armëve.
43. Parashtruesja pohon se pretendimet për të njëjtat shkelje i ka ngritur edhe në Gjykatën e Apelit, në të dyja rastet, ku përpos vërtetimit të gabuar dhe jo të plotë të gjendjes faktike dhe zbatimit të gabuar të së drejtës materiale, si shkaqe ligjore për anulimin e Aktgjykimit të Gjykatës Themelore, ajo ka theksuar se edhe aktgjykimi i shkallës së parë edhe aktvendimi i shkallës së dytë nga gjyqtari individual janë nxjerrë “pa respektimin e standardeve ndërkombëtare për të drejtat e njeriut”.
44. Më tutje, parashtruesja thekson se *“të paditurës nuk i mundësohet që të marrë pjesë në shqyrtimin kryesor dhe se procedura kontestimore është përfunduar pa pjesëmarrjen e saj, e neni 6 (1) i KEDNJ-së parasheh se në përcaktimin e të drejtave të tij/saj çdo kush ka të drejtë për dëgjim korrekt dhe publik brenda kohës së arsyeshme nga një gjykatë e pavarur dhe e paanshme e themeluar me ligj”*.
45. Në ndërlidhje me këtë, parashtruesja e kërkesës vë në pah se *“në vitin 2014, ka shkëputur jetën faktike me paditësin, dhe paditësi ka qenë në dijeni se ku jeton e paditura në qfarë adrese, sepse me parashtruesen e kërkesës bashkërisht kanë jetuar një periudhë të gjatë kohore së bashku në adresën e njëjtë, ka kontaktuar me te dhe i ka thënë se kur të fillohet procedura për zgjidhjen e martesës me shkurorëzime e njëjta do të njoftohet lidhur me këtë, sepse do të marr ftesën nga ana e organit kompetent”*.
46. Parashtruesja e kërkesës, gjithashtu, thekson se *“konstatimet e gjyqtarit individual të Gjykatës së Apelit, në aktvendimin e tij janë në kundërshtim me dispozitën e nenit 83 të LPK-së, sepse sipas kësaj dispozite Gjykata brenda afatit prej 7 ditësh, kur të paditurit i është caktuar përfaqësuesi i përkohshëm duhet të japë shpalljen e cila do të votohet në Gazetën Zyrtare dhe të afishohet në tabelën e shpalljeve të Gjykatës së çështjes, e jo që vendimet për përfaqësues të përkohshëm të shpallen në Gazeta ditore”*.
47. Parashtruesja e kërkesës kërkon nga Gjykata që ta shpallë kërkesën e saj të pranueshme; të anulojë vendimet e kontestuarra gjyqësore dhe të lejojë përsëritjen e procedurës, të përfunduar me Aktgjykimin e Gjykatës Themelore në Prishtinë.

Dispozitat relevante ligjore

Ligji Për Familjen i Kosovës - Ligji Nr. 2004/32

III. SHKURORËZIMI

Neni 68. Shkurorëzimi

- (1) Martesa mund të zgjidhet me shkurorëzim vetëm në bazë të vendimit të gjykatës.
- (2) Njëri apo të dy bashkëshortët me marrëveshje të dyanshme mund të kërkojnë shkurorëzim duke parashtruar padi në gjykatën kompetente.
- (3) E drejta për ngritjen e padisë për shkurorëzim nuk mund të kalohet te trashëgimtarët, por trashëgimtarët e paditësit mund të vazhdojnë procedurën e filluar për të verifikuar bazën e padisë.
- (4) Nëse njëri nga bashkëshortët paraqet padi për shkurorëzim, kurse bashkëshorti tjetër më së voni deri në përfundimin e seancës kryesore gjyqësore, deklaron shprehimisht se nuk e kundërshton bazueshmërinë e kërkesëpadisë, do të konsiderohet se bashkëshortët kanë paraqitur propozimin për shkurorëzim me marrëveshje.

Neni 85. Përcaktimi i fakteve, në të cilat mbështetet kërkesa

Në kontestet martesore nuk mund të nxirret aktgjykim për shkak të mungesës ose aktgjykimit në bazë të pranimit.

Neni 88. Nuk lejohen mjetet e jashtëzakonshme juridike

Nëse martesa është zgjidhur ose është anuluar me aktgjykimin e formës së prerë, vendimi për shkurorëzimin, përkatësisht për anulimin e martesës nuk mund të goditet me mjete të jashtëzakonshme juridike.

Ligji nr. 03/L-006 për Procedurën Kontestimore

e) Aktgjykimi për shkak të mungesës

Neni 151

151.1 Kur të paditurit padia nuk i është dërguar për përgjigje, por vetëm bashkë me letërthirrje për në seancë përgatitore, e ai nuk vjen në seancë deri në përfundimin e saj, apo në seancën e parë për shqyrtim kryesor, nëse seanca përgatitore nuk është caktuar fare, gjykata me propozimin e paditësit apo sipas detyrës zyrtare e jep aktgjykimin me të cilin aprovohet kërkesëpadia (aktgjykimimi për shkak të mungesës) po që se plotësohen këto kushte:

- a) nëse i padituri është thirr rregullisht për në seancë;*

b) nëse i padituri nuk e ka kontestuar kërkesëpadinë me anë të parashtresës;
[...]

KREU XXIV SHQYRTIMI KRYESOR

1) Zhvillimi i shqyrtimit kryesor Neni 423

423.4 Po që se në seancën për shqyrtim kryesor nuk vjen i padituri që është thirrur rregullisht, atëherë shqyrtimi kryesor i çështjes bëhet pa praninë e tij.

Pranueshmëria e kërkesës

48. Gjykata së pari shqyrton nëse kërkesa i përmbush kriteret për pranueshmëri, të përcaktuara me Kushtetutë dhe të specifikuara më tej me Ligj dhe me Rregullore të punës.
49. Në këtë drejtim, Gjykata i referohet paragrafëve 1 dhe 7, të nenit 113 [Juridiksioni dhe Palët e Autorizuara] të Kushtetutës, që përcaktojnë:

“1. Gjykata Kushtetuese vendos vetëm për rastet e ngritura para gjykatës në mënyrë ligjore nga pala e autorizuar.

[...]

7. Individët janë të autorizuar të ngrenë shkeljet nga autoritetet publike të të drejtave dhe lirive të tyre individuale, të garantuara me Kushtetutë, mirëpo vetëm pasi të kenë shteruar të gjitha mjetet juridike të përcaktuara me ligj”.

50. Në vazhdim, Gjykata vlerëson nëse parashtruesja i ka përmbushur kriteret e pranueshmërisë, siç specifikohet më tej në Ligj dhe në Rregullore të punës. Në lidhje me këtë, Gjykata së pari i referohet nenit 48 [Saktësimi i kërkesës] dhe 49 [Afatet] të Ligjit, të cilët përcaktojnë:

Neni 48 Saktësimi i kërkesës

“Parashtruesi i kërkesës ka për detyrë që në kërkesën e tij të qartësoj saktësisht se cilat të drejta dhe liri pretendon se i janë cenuar dhe cili është akti konkret i autoritetit publik të cilin parashtruesi dëshiron ta kontestoj”.

*Neni 49 i Ligjit
[Afatet]*

“Kërkesa parashtrohet brenda afatit prej katër (4) muajve. Afati fillon të ecë që nga dita kur parashtruesit i është dorëzuar vendimi gjyqësor. Në të gjitha rastet e tjera, afati fillon të ecë në ditën kur vendimi ose akti është shpallur publikisht. [...]”

51. Më tutje, Gjykata duhet të shqyrtojë nëse parashtruesja i ka përmbushur kriteret e pranueshmërisë të parapara në rregullin 39 [Kriteret e pranueshmërisë] të Rregullores së punës.
52. Në këtë drejtim, Gjykata gjithashtu i referohet rregullit 39 të Rregullores, ku përcaktohet:

“(1) Gjykata mund ta konsiderojë një kërkesë të pranueshme nëse:

[...]

(d) kërkesa qartëson saktësisht dhe në mënyrë adekuate paraqet faktet dhe pretendimet për shkelje të të drejtave apo dispozitave kushtetuese”.

53. Gjykata konstaton se parashtruesja e kërkesës është palë e autorizuar, i ka shteruar mjetet juridike dhe po ashtu kërkesa është paraqitur brenda afatit ligjor.
54. Për sa i përket afatit, Gjykata e konsideron të nevojshme të vë në pah se Gjykata e Apelit (Aktvendimi CN. nr. 49/2016) fillimisht hodhi poshtë propozimin e parashtrueses për përsëritjen e procedurës së përfunduar me Aktgjykimin e Gjykatës Themelore. Sipas udhëzimit të dhënë në këtë aktvendim, parashtruesja paraqiti ankesë kundër tij në Gjykatën e Apelit, e cila po ashtu iu refuzua (Aktvendimi Ac. nr. 2812/2016). Në të dyja rastet, Gjykata e Apelit ka arsyetuar se, sipas legjislacionit në fuqi, vendimi për shkurorezim, përkatësisht për anulim të martesës nuk mund të goditet me mjete të jashtëzakonshme juridike.
55. Më tej, Gjykata vë në pah se në rastin konkret, parashtruesja e kërkesës paraqet një pretendim të argumentuar se ajo është viktimë e shkeljes së të drejtave të saj të garantuara me Kushtetutë, jo si pasojë e vetëm një akti të veçantë por si pasojë e një situate të vazhdueshme, të shkaktuar pa fajin e saj.
56. Gjykata i referohet praktikës së GJEDNJ-së, sipas së cilës në rastin e situatës së vazhdueshme që shkakton shkelje të të drejtave të njeriut, afati fillon të rrjedhë prej fillimi, secilën ditë dhe se vetëm kur ndërpritet situata e vazhdueshme, fillon të llogaritet afati 6 (gjashtë) muajor që parashikon KEDNJ për paraqitjen e kërkesave (shih *mutatis mutandis*, *Cakir kundër Qipros*; *Varnava dhe të tjerët kundër Turqisë*, Aktgjykim i GJEDNJ-së i 18 shtatorit 2009; *Mocanu dhe të tjerët kundër Rumanisë*, Aktgjykim i GJEDNJ-së i 17 shtatorit 2014, paragrafët 263-267).

57. Në dritën e këtyre shpjegimeve, Gjykata konsideron se në rastin konkret kemi të bëjmë me pretendimin për shkeljet e të drejtave kushtetuese si pasojë e një situatë të vazhdueshme – përkatësisht pamundësimin të parashtrueses për të pasur një gjykim që respekton standardet e përcaktuara me nenin 31 të Kushtetutës dhe nenin 6 të KEDNJ-së.
58. Po ashtu, Gjykata konsideron se kërkesa ngre një pretendim kushtetues të arsyetuar *prima facie*, ndërkohë që ajo nuk është qartazi e pabazuar.
59. Rrjedhimisht, Gjykata do të vlerësojë meritat e rastit, duke shqyrtuar pretendimet ashtu sikur janë paraqitur në kërkesë.

Vlerësimi i meritave të kërkesës

60. Gjykata rikujton se thelbi i kërkesës së parashtrueses ka të bëjë me pretendimin për cenimin e të drejtës për gjykim të drejtë dhe të paanshëm, të garantuar me nenin 31 të Kushtetutës dhe nenin 6 të KEDNJ-së.
61. Në këtë drejtim, Gjykata konsideron se pretendimet e parashtrueses për cenimin e nenit 31 të Kushtetutës dhe nenit 6 të KEDNJ-së kanë të bëjnë kryesisht me cenimin e të drejtës për shqyrtim të drejtë, përkatësisht të dy komponenteve thelbësore përbërëse të kësaj të drejte:
 - a. E drejta për të qenë i pranishëm gjatë shqyrtimit gjyqësor
 - b. Parimi i barazisë së armëve
62. Gjykata këto pretendime për shkelje të nenit 31 të Kushtetutës dhe nenit 6 të KEDNJ-së do t'i trajtojë secilën veç e veç sipas radhës që janë paraqitur në kërkesë:

Neni 31 [E drejta në gjykim të drejtë e të paanshëm]

1. Çdokujt i garantohet mbrojtje e barabartë e të drejtave në procedurë para gjykatave, organeve të tjera shtetërore dhe bartësve të kompetencave publike.
2. Çdokush gëzon të drejtën për shqyrtim publik të drejtë dhe të paanshëm lidhur me vendimet për të drejtat dhe obligimet ose për cilëndo akuzë penale që ngrihet kundër saj/tij brenda një afati të arsyeshëm, nga një gjykatë e pavarur dhe e paanshme, e themeluar me ligj.

[...]

Neni 6 i KEDNJ-së [E drejta për një proces të rregullt]

1. Çdo person ka të drejtë që çështja e tij të dëgjohet drejtësisht, publikisht dhe brenda një afati të arsyeshëm nga një gjykatë e pavarur dhe e paanshme, e krijuar me ligj, e cila do të vendosë si për mosmarrëveshjet në lidhje me të drejtat dhe detyrimet e tij të natyrës civile, ashtu edhe për bazueshmërinë e çdo akuze penale në ngarkim të tij. Vendimi duhet të jepet publikisht, por prania në sallën e Gjykatës

mund t'i ndalohet shtypit dhe publikut gjatë tërë procesit ose gjatë një pjese të tij, në interes të moralit, të rendit publik ose sigurisë kombëtare në një shoqëri demokratike, kur kjo kërkohet nga interesat e të miturve ose mbrojtja e jetës private të palëve në proces ose në shkallën që çmohet tepër e nevojshme nga gjykata, kur në rrethana të veçanta publiciteti do të dëmtonte interesat e drejtësisë.

[...]

Vlerësimi i Gjykatës

63. Në trajtimin e pretendimeve për shkelje të nenit 31 të Kushtetutës dhe nenit 6 të KEDNJ-së, Gjykata i referohet praktikës së saj gjyqësore në rastet e ngjashme, si dhe praktikës gjyqësore të Gjykatës Evropiane për të Drejtat e Njeriut (në harmoni me detyrimin kushtetues që rrjedh nga neni 53 i Kushtetutës).
64. Gjykata vëren se praktika e qëndrueshme e GJEDNJ-së thekson se drejtësia e një procedure vlerësohet në bazë të procedurës si tërësi (shih: Aktgjykimin e GJEDNJ-së të 6 dhjetorit 1988, *Barbera, Messegue dhe Jabardo kundër Spanjës*, nr. 10590/83, paragrafi 68). Rrjedhimisht, gjatë vlerësimit të meritave të pretendimeve të parashtrueses së kërkesës, Gjykata do t'i përmbahet këtij parimi (shih Aktgjykimin e Gjykatës për rastin KI104/16, të parashtruesit *Miodrag Pavić* të 4 gushtit 2017).
65. Gjykata gjithashtu thekson se e drejta për një proces të rregullt, e garantuar nga neni 31 i Kushtetutës dhe neni 6, paragrafi 1 i KEDNJ-së, duhet interpretuar në dritën e parimit të sundimit të ligjit, që kërkon ekzistencën e një rruge gjyqësore efektive e cila mundëson të mbrohen të drejtat civile (*Beleš dhe të tjerët kundër Republikës së Çekisë*, Aktgjykimi i GJEDNJ-së i 12 nëntorit 2012, paragrafi 49).

E drejta për të qenë i pranishëm gjatë shqyrtimit gjyqësor

(a) Parimet e përgjithshme

66. Gjykata i referohet praktikës së GJEDNJ-së e cila ka përcaktuar se, edhe pse nuk parashihet shprehimisht në nenin 6 të KEDNJ-së, e drejta për të qenë i pranishëm gjatë shqyrtimit është pjesë e të drejtës për shqyrtim të drejtë dhe të paanshëm.
67. Për më tepër, sipas jurisprudencës së GJEDNJ-së, e drejta e palës në procedurë për të qenë e pranishme gjatë shqyrtimit gjyqësor është e ndërlidhur pandashëm me të drejtën për pjesëmarrje efektive në gjykim si dhe parimin e kontradiktoritetit procedural (shih *Sejdović kundër Italisë* GC nr. 56581/00, paragrafët 81-95, GJEDNJ 2006-II.)
68. Kjo është veçanërisht e rëndësishme kur procedimet kanë natyrë kontradiktore. Shteti ka detyrimin për t'i dhënë të pandehurit një njoftim efektiv dhe të përshtatshëm për seancën dhe të marrë masa për të siguruar praninë e tij (shih rastin *Poitrimol kundër Francës*, Aktgjykimi i GJEDNJ-së i 23 nëntorit 1993).
69. Megjithatë, GJEDNJ-ja gjithashtu pohon se në konteste jo penale e drejta e palës për të qenë e pranishme, personalisht, në procedurë garantohet gjithmonë vetëm në rastet kur karakteri personal, mënyra e jetesës apo sjellja e palës kanë rëndësi të drejtpërdrejtë për

gjykimin e rastit (shih *Muyldermans kundër Belgjikës*, Aktgjykimi i GJEDNJ-së, i 23 tetorit 1991 nr. i aplikimit 12217/86). Në raste të tjera, është e mjaftueshme që pala të përfaqësohet nga avokati, gjegjësisht përfaqësuesi.

Aplikimi i praktikës së Gjykatës Kushtetuese dhe të GJEDNJ-së në rrethanat e rastit konkret

70. Gjykata rikujton se në rastin konkret, parashtruesja e kërkesës ishte palë në një rast civil, dhe pretendon se nuk mori pjesë në seancën pranë gjykatës së shkallës së parë dhe se nuk pati një mundësi ankimi, si pasojë e mungesës së informimit për gjykimin.
71. Gjykata konstaton se një seancë e shqyrtimit kryesor, ku janë elaboruar faktet e rastit, ishte mbajtur në Gjykatën Themelore në Prishtinë, me pjesëmarrjen e palës paditëse dhe ku e paditura (parashtruesja e kërkesës) ishte përfaqësuar nga një avokat i zgjedhur nga gjykata pa dijeninë e saj.
72. Gjykata, më tej, vëren se parashtruesja nuk kishte asnjë informacion për përmbajtjen e seancës kryesore gjyqësore dhe se nga dosja e lëndës nuk mund të konstatohet se Gjykata Themelore kishte bërë përpjekje për ta njoftuar parashtruesen lidhur me mbajtjen e seancës.
73. Nga dosja e lëndës së Gjykatës Themelore, konstatohet qartë se asnjë nga fletëdërgesat që lidhen me zhvillimin e procedurave në këtë rast nuk janë dërguar në emër të parashtrueses së kërkesës e cila kishte cilësinë e palës së paditur në procedurë, por i tërë komunikimi zyrtar ishte bërë me përfaqësuesin e përkohshëm i cili ishte caktuar nga gjykata.
74. Gjykata më tej konstaton se Gjykata e Apelit ka refuzuar kërkesën e parashtrueses për përsëritje të procedurës, dhe pastaj edhe ankesën kundër aktvendimit me të cilin u refuzua përsëritja e procedurës për çështje procedurale, gjegjësisht duke u thirrur në palejushmërinë e ushtrimit të mjetit juridik mbi bazën e ligjit dhe pa shqyrtuar fare pretendimet e ngritura nga parashtruesja e kërkesës, dhe pa mbajtur seancë dëgjimore me palët në procedurë.
75. Prandaj, Gjykata tani duhet të shqyrtojë nëse parashtruesja e kërkesës do të duhej të kishte përfituar nga garancitë e plota të një seance dëgjimore në procedurën e zhvilluar në Gjykatën Themelore, dhe më pastaj në procedurat e zhvilluara sipas ankesës në Gjykatën e Apelit.
76. Gjykata vë në dukje se, sikur u përmend më sipër, GJEDNJ në aktgjykimin e saj në rastin *Döry kundër Suedisë*, [shih Aktgjykimin e GJEDNJ-së të 12 nëntorit 2002], qartë ka theksuar se “në rastet në të cilat ka pasur një seancë dëgjimore në shkallë të parë, ose për të cilën është hequr dorë në atë nivel, nuk ka të drejtë absolute për një seancë dëgjimore në çdo procedurë ankimore që jepet”.

77. Në rastin konkret, Gjykata konsideron se për parashtruesen e kërkesës nuk ka pasur një seancë dëgjimore në të cilën ajo ka marrë pjesë efektivisht në gjykimin e shkallës së parë, dhe gjithashtu parashtruesja nuk ka hequr dorë vullnetarisht nga kjo e drejtë. Përkitazi me këtë të dejtë, ajo ishte ankuar në instanca më të larta të gjykatave vendore dhe ankesat e saj nuk ishin marrë parasysh, përkatësisht nuk ka marrë trajtim meritör. Për më tepër, parashtruesja është ankuar, përkatësisht ka ngritur pretendime edhe lidhur me mënyrën se si asaj i ishte caktuar përfaqësuesi i përkohshëm.
78. Gjykata, gjithashtu, nga dosja e lëndës vëren se Gjykata Themelore nuk kishte bërë përpjekjeje për ta kontaktuar parashtruesen edhe pse ajo kishte cilësinë e palës në procedurë dhe nuk ka dhënë asnjë shpjegim lidhur me këtë çështje.
79. Gjykata më tej, mbështetur në interpretimin e GJEDNJ-së në rastin *Muyldermans kundër Belgjikës* (Aktgjykimi i GJEDNJ-së i 23 tetorit 1991 nr. i aplikimit. 12217/86), konstaton se “*karakteri personal, mënyra e jetesës apo sjellja e palës kanë rëndësi të drejtpërdrejtë për gjykimin e rastit*”, deri në atë masë sa që një seancë dëgjimore me praninë e saj do të ishte e domosdoshme për të përmbushur garancitë e nenit 31 të Kushtetutës dhe nenit 6 të GJEDNJ-së, në kuptimin e të së drejtës për gjykim të drejtë dhe të paanshëm.
80. Në këto rrethana të rastit, Gjykata konstaton se ka shkelje të nenit 31 të Kushtetutës lidhur me nenin 6 të KEDNJ-së, të së drejtës për gjykim të drejtë dhe të paanshëm sa i përket të drejtës për të qenë i pranishëm gjatë shqyrtimit gjyqësor.

Barazia e armëve

81. Në praktikën e saj gjyqësore, GJEDNJ ka përcaktuar se parimi i “barazisë së armëve” është një nga elementet kyçe të së drejtës për një proces të rregullt gjyqësor (Shih rastin *Neumeister kundër Austrisë*, GJEDNJ, aplikacioni nr. 1936/63, Aktgjykimi i 27 qershorit 1968, paragrafi 2), sipas të cilës “*secilës palë në proces duhet t’i ofrohet mundësia e arsyeshme të parashtrojë çështjen e saj – duke përfshirë provat - nën kushtet të cilat në mënyrë të ndjeshme nuk do ta vënin në pozitë të pabarabartë në raport me palën kundërshtare*”, (shih po ashtu: *Nideröst-Huber v. Sëitserland*, 18 shkurt 1997, § 23; *Kress v. France* [GC], nr. 39594/98, § 72, ECHR 2001-VI; *Yvon v. France*, nr. 44962/98, § 31, ECHR 2003-V; and *Gorraiz Lizarraga and Others v. Spain*, nr. 62543/00, § 56, ECHR 2004-III dhe *Grozdanoski kundër ish-Republikës Jugosllave të Maqedonisë*, nr. 21510/03, i 31 majit 2007).
82. Parimi i barazisë së armëve më tej nënkupton se çdokush që është palë në proces duhet të ketë mundësi të barabarta që të paraqesë çështjen e tij/saj dhe se duhet të përcaktohet një “ekuilibër i drejtë” mes palëve [Shih: *Dombo Beheer B.V kundër Holandës*, Aktgjykimi i GJEDNJ-së i 27 tetorit 1993]
83. Në këtë drejtim, e drejta për të marrë pjesë në gjykim nuk duhet konsideruar si një e drejtë formale, ku palëve t’u garantohet thjeshtë prania fizike gjatë procesit civil por, përkundrazi, duhet që legjislacioni procedural në radhë të parë sikundër edhe më pas gjyqtari gjatë gjykimit, t’u japë mundësi të barabarta palëve për të paraqitur argumente

dhe prova në mbrojtje të interesave të tyre. Mosrespektimi i këtij parimi nuk varet nga të vërtetuarit e drejtë apo të padrejtë të fakteve. Shkelja e këtij garancioni procedural vetvetiu rezulton në shkelje të së drejtës në gjykim të drejtë (shih *Bulut kundër Austrisë*, Aktgjykimi i GJEDNJ-së i 22 shkurtit 1996; shih po ashtu: *Komanicky kundër Sllovakisë*, GJEDNJ, 4 qershor 2002 paragrafi 45).

Aplikimi i parimeve në rastin konkret

84. Gjykata vëren se në gjykimin e shkallës së parë në Gjykatën Themelore në Prishtinë, parashtruesja e kërkesës jo vetëm që nuk mori pjesë personalisht por as nuk kishte informacion për mbajtjen e gjykimit. Parashtruesja, për më tepër, nuk ishte njoftuar as me përmbajtjen e padisë dhe nuk kishte asnjë mundësi të paraqiste një përgjigje ndaj padisë.
85. Gjykata, më tej, vëren se përfaqësuesi ligjor i përkohshëm u caktua nga gjykata, bazuar në propozimin e palës paditëse, nuk e kundërshtoi padinë dhe kur u nxor aktgjykimi nuk paraqiti fare ankesë.
86. Është thelbësore për konceptin e një procesi të rregullt gjyqësor, si në procedurën penale ashtu edhe në atë civile, që një palë në kontest të mos i jetë mohuar mundësia për të paraqitur rastin në mënyrë efektive para gjykatave dhe se ai ose ajo të jetë në gjendje të gëzojë barazinë e armëve, si element qenësor i gjykimit të drejtë (shih, ndër të tjera, *De Haes dhe Gijssels kundër Belgjikës*, 24 shkurt 1997, paragrafi 53, *Raportet e aktgjykimeve dhe vendimeve 1997-I*; *Steel dhe Morris*, cituar më lart, paragrafi 59).
87. Në situatën kur parashtruesja e kërkesës nuk merr pjesë fare në seancën dëgjimore të shkallës së parë; kur nuk i jepet mundësia për të paraqitur argumentet e saj, qoftë drejtpërdrejtë apo përmes përfaqësuesit ligjor; kur argumentet e palës kundërshtare dëgjohen dhe merren parasysh dhe kur pala, përkatësisht parashtruesja nuk ka asnjë lloj mundësie t'i kundërshtojë ato, është e qartë se parimi i barazisë së armëve në procedurë nuk është respektuar.
88. Më tutje, Gjykata vëren se gjyqtari individual i Gjykatës së Apelit, kur hodhi poshtë si të palejuar kërkesën e parashtrueses për përsëritje të procedurës, sikundër edhe Gjykata e Apelit kur e vërtetoi një aktvendim të tillë - për shkak se sipas ligjit në fuqi mjetet juridike të jashtëzakonshme nuk ishin të lejuara kur aktgjykimi për zgjidhje të martesës bëhej i plotfuqishëm – nuk kishin marrë fare parasysh pretendimet e parashtrueses se në cilat kushte e rrethana aktgjykimi i shkallës së parë ishte bërë i plotfuqishëm dhe në asnjë moment nuk kishin adresuar pretendimet për shkelje kushtetuese të ngritura nga parashtruesja.
89. Gjykata me tej konstaton se Gjykata e Apelit edhe pse kishte theksuar se ishte në dijeni të pretendimeve të parashtrueses vlerësoi se “nuk e ka parë të arsyeshme që t'i elaboroj secilën veç e veç ...”.
90. Gjykata thekson se gjykatat e rregullta nuk janë të obliguara t'i adresojnë të gjitha pretendimet e parashtruara nga parashtruesi i kërkesës. Megjithatë, ato duhet të

adresojnë pretendimet që janë relevante për çështjen në shqyrtim, për më tepër nëse ato ngrihen në faza të ndryshme të procedurës, siç ka ndodhur me kërkesën e tanishme (shih në këtë drejtim rastin e Gjykatës Kushtetuese, KI135/14, Aktgjykimi i 8 shkurtit 2016). Dështimi i adresimit të pretendimeve aq serioze të parashtrueses, pavarësisht bazës juridike me të cilën ishte hedhur si e palejueshme kërkesa e parashtrueses, apo edhe ankesa e saj kundër aktvendimit të gjyqtarit individual, ato vendime gjyqësore i bënë të papajtueshme me garancitë kushtetuese të nenit 31 të Kushtetutës apo të nenit 6 të KEDNJ-së.

91. Gjykata vë në pah se në bazë të nenit 102 [Parimet e Përgjithshme të Sistemit Gjyqësor] pikës 3, të Kushtetutës “*Gjykatat gjykojnë në bazë të Kushtetutës dhe ligjit*”. Andaj, gjatë shqyrtimit të rasteve para tyre gjykatat gjithashtu kanë obligim mbrojtjen e të drejtave dhe lirive të njeriut të cilat i garanton Kushtetuta.
92. Si përfundim nga sa u argumentua më sipër, Gjykata gjen se Aktgjykimi i Gjykatës Themelore, C. nr. 2860/2014 si dhe aktvendimet e Gjykatës së Apelit, CN. nr. 49/2016 dhe Ac. nr. 2812/2016, nuk kanë respektuar standardet kushtetuese të së drejtës për gjykim të drejtë dhe të paanshëm dhe, për rrjedhojë, Gjykata konstaton se ka shkelje të nenit 31 të Kushtetutës [E Drejta për Gjykim të Drejtë dhe të Paanshëm], në ndërlidhje me nenin 6.1 të KEDNJ-së [E drejta për një proces të rregullt].

PËR KËTO ARSYE

Gjykata Kushtetuese, në pajtim me nenin 113.7 të Kushtetutës, me nenet 20 dhe 47 të Ligjit dhe me rregullin 59 (1) të Rregullores së punës, më 21 nëntor 2018, njëzëri

VENDOS

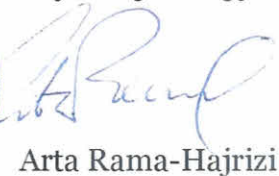
- I. TË DEKLAROJË kërkesën të pranueshme;
- II. TË KONSTATOJË, se ka pasur shkelje të nenit 31 [E Drejta për Gjykim të Drejtë dhe të Paanshëm] të Kushtetutës, në lidhje me paragrafin 1, të nenit 6 [E drejta për një proces të rregullt] të Konventës Evropiane për të Drejta të Njeriut;
- III. TË SHPALLË të pavlefshëm Aktgjykimin e Gjykatës Themelore në Prishtinë. C. nr. 2860/2014, të 15 tetorit 2015, dhe aktvendimet e Gjykatës së Apelit, CN. nr. 49/2016 dhe Ac. nr. 2812/2016;
- IV. TË KTHEJË Aktgjykimin e Gjykatës Themelore në Prishtinë, C. nr. 2860/2014, të 15 tetorit 2015, për rigjykim në pajtim me aktgjykimin e kësaj Gjykate;
- V. TË URDHËROJË Gjykatën Themelore në Prishtinë që ta njoftojë Gjykatën në pajtim me rregullin 66 (5) të Rregullores së punës, lidhur me masat e ndërmarra për zbatimin e aktgjykimit të Gjykatës;
- VI. TË MBETET fuqimisht e angazhuar në këtë çështje, në pritje të pajtimit me këtë urdhër;
- VII. TË URDHËROJË që ky aktgjykim t'u komunikohet palëve dhe, në pajtim me nenin 20.4 të Ligjit, të publikohet në Gazetën Zyrtare;
- VIII. Ky aktgjykim hyn në fuqi menjëherë.

Gjyqtari raportues

Bekim Sejdiu

Kryetarja e Gjykatës Kushtetuese

Arta Rama-Hajrizi